

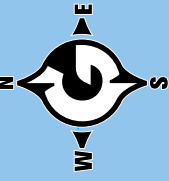

K I H N U
R E I S I J U H T

KIHNU
REISIJUHT
E E S T I

A vertical band of thin, multi-colored stripes (red, yellow, green, blue, and white) runs down the right side of the page, starting from the top and ending just above the KIHNU logo.

Autor: Anu Saare

Fotod: Silvia Soide, Heldy Põlluste

Konsultandid: Maie Aav, Triinu Vohu, Arvo

Täll, Reet Laos, Valdo Palu, Veera Leas,

Maire Havik, Helen Külvik, Taivi Vesik

Kujundus: Evelin Urm, HurmArt

Küljendus: Marcus Arula

Trükk: Trükikoda Paar

ISBN 978-9949-88-969-3

© Kihnu vallavalitsus, autor, 2019

EUROPEAN UNION

Käesolev trükkis väljendab autori seisukohti ning Eesti-Läti programmi korraldusasutus ei ole vastutav edastatud või avaldatud teabe kasutamises tulenevate tagajärgede eest.

SISUKORD

Ajalugu ja kultuur	5	
Loodus	19	
Sündmused	31	
Aktiivne turism	43	
Kihnu inimese elulaad	63	
Toit	71	
Kalendripühad	73	
Hea teada	77	
Sõnastik	80	

AJALUGU JA KULTUUR

Tänapäeva kiires muutumises on Kihnu säilitanud oma näo ja omapära, olles endiselt väga eriline paik. Tänu kihnlaste julgusele, oskusele ja tahtmisele olla teistmoodi on see väike saarerahvas säilitanud oma identiteedi ja traditsioonilise elulaadi. Mitte ainult minevikus ei erinenud Kihnu muust maailmast, ka tänapäeval on see selgelt näha.

Kihnu kultuuri kandjad ja hoidjad on läbi aegade olnud naised, aga esimene, kes pärandi väärtusest aru sai ja seda teadlikult koguma hakkas, oli Kihnu mees Theodor Saar. Ajal, mil Kihnut peeti mahajäänud perifeeriaks, Kihnu kombeid ja teistmoodi keelt halvustati, ei häbenenud see mees olla kihnlane, ta lõi pea püsti ja rõhutas Kihnu unikaalsust ja vajadust kultuuri ja keelt säilitada.

PEREMÄRGID

Rannarahvale omaselt on Kihnus kasutatud ja kasutatakse tänase päevani peremärke. Need tehti tööriistadele, sööginõudele, merepüünistele, viljakottidele: kõigele, mis majapidamisest välja viidi. Peremärgi tekkimisel oli praktiline vajadus, et omanik oma asja ära tunneks ning võõras seda himustama ei hakkaks.

Tänapäeval on peremärke hakatud kasutama tunnusmärgina talude postkastil või viitadel.

1. KIHNU MUUSEUM

Muuseumikultuuriga on Kihnus teistmoodi ja omapärane olukord: siinsetes aitades leidub palju sellist, mis mujal vaid muuseumivitriine ehivad, ka igapäevases argielus on kasutuses palju vanu tarbeesemeid. Seepärast on saare keskel asuv koduloomuuseum ühe suure vabaõhumuuseumi tuum ehk muuseum muuseumis.

Kihnu naiste käsitööoskus on säilinud ehedal autentsel tasemel ja väärtuslik käsitöövaramu täieneb pidevalt: muuseumi vitriinis ja hoidlates on tohtu käsitöökogu. Vaimne kultuur on esivanematelt pärandatud tänapäeva, vanad tööoskused on Kihnus alles ja see teeb ka muuseumikultuuri eriliseks.

Kihnu muuseumi kõige olulisem tegevus on igapäevaste muutuste talletamine, kogumis- ja salvestustöö on tähtsam kui esemete eksponeerimine.

Kihnu muuseumis on Eesti suurim naivistlike maalide kogu, maalide autorid on kihnlastest naivistid.

Muuseumi püsiekspositsioon on üles seatud lähtuvalt inimese elukaarest. Selgelt eristuvad kaks erinevat maailma: naised koos kodu, laste ja loomadega ja mehed kõige merega seonduvaga. Meestetoa pilgupüüdjaks on kuulsaks saanud Kihnu Jõnnu vahakuju.

2. TULETORN

Kihnu tuletorn asub saare lõunatipus Pitkäna neemel. Inglismaal valmistatud detailidest 1864. aastal kokku monteeritud torni kõrgus on merepinnast 31 ja maapinnast 29 meetrit.

2013. aastal avati 19 aastat ligipääsmatuna seisnud tuletorn taas külastajatele, kes nüüd trepiastmeid lugedes majaka tippu ronida saavad. Vaade on lausa lummap ja selle nimel tasub üles ronida, saamaks osa kogu sellest ilust ja romantikast, mida vana tuletorn ja kaunis vaade pakuvad. Tuletorn on kergesti ligipääsetav ja turvaline.

Tuletorni tähtsus on mõistagi tormisel merel laevu kodusadamasse juhtida, kuid sarnaselt vanadele majadele on inimesteta majakad ilma hingeta ning kipuvad unarusse jääma ja lagunema. Taasavamine puhus Kihnu majakale hinge sisse: hoitakse korras haljastust ja majakat ennast.

Tuletorni juures on väike poeke, kus saab osta käsitööd ja kinnitada keha kohaliku toiduga.

3. VANAKIRIKU MÄGI

Vanakiriku mägi, nagu nimigi ütleb, on koht, kus vanal ajal asus kirik. Mäge sealt otsida ei tasu, veidi kõrgem liivakallas on lauge Kihnu kohta piisav, et kohanimena mäge kasutada. Vanakiriku mäelt on leitud matmispaik, mis võis olla 14. – 16. sajandist pärinev külakalmistu.

Paigaga on seotud mitmed legendid ja uskumused. Kirik hävis tulekahjus Põhjasõja ajal, aga ajaloolist teadmist saadab legend, et katkuhaiged inimesed pandi koos kirikuga põlema, et surmahaigusest lahti saada.

Sellesse looduslikult kaunisse merevaatega paika tullakse meelsasti jalutama, niisama mõtisklema, omaette olema. Võib-olla meelitab Vanakirikumägi tulijaid salapärase auraga, sest see on maagiline paik. Kunagi ammu, enne II maailmasõda, viidi põlenud kiriku müüridel läbi viljakusrituaale ja lastetud naised käisid seal alasti tantsimas, et lapseootele jääda. Nende maagiliste rituaalide pealtnägijaid enam elus ei ole, kiriku müüregi pole ammu enam.

Selle paigaga seotud müstika on kandunud aga tänapäeva. Kihnu juurtega teadlase tütar hakkas seal imelikult käituma: tantsis ja ütles, et talle tuleb kõik meelde.

4. KIRIK

Saare keskele ehitati maakividest kirik 1784. aastal – esialgu luteri kirikuna, aga pärast usuvahetust (1840) kohandati ümber õigeuskirikuks. See on üpris tavatu, et pühakoda niiviisi koos inimestega usku vahetab, aga nii see juhtus: torni otsa paigaldati sibul, altariseina ette seati ikonostaas, vahetati ikoonid. Ometi on kirikus praeguseni säilinud luteriaegseid ikoone, samuti polnud kihnlased nõus loobuma vanadest luteri lauludest, mis on jäänud siiani kasutusele.

Kuigi kihnlased ei ole väga usklik rahvas, on kirikul Kihnu kultuurielus olnud alati oluline osa. Varasematel aegadel oli kirikul ka lõbustusasutuse aura, sest oli tähtis suhtlemis- ja kokkusaamiskoht. Kui mõisatööle minek oli inimestele vastu meelne, siis kirikusse talgutele tulid nad alati hea meelega.

Kihnus on kirik püsinud ja püsib tänu kohalikule rahvale, kes siia tihti tee leiavad. Nii näiteks on naised alati vasakul ja mehed paremal pool ning kui mõni võõras selle vastu eksib, juhatakse ta kohe õigele poolele.

Kindel traditsioon on käia kirikus jõulude ja lihavõttepühade ajal, kirikus käiakse lapsi ristimas, abielule õnnistust saamas ning oma lähedasi viimsele teekonnale saatmas. Aga mitte ainult: kirikupühi, mis kihnlased kirikusse toob, on veel mitmeid.

Täiesti ainulaadsel kombel on Kihnu elanikkond peaaegu võrdne koguduse liikmete arvuga. See tähendab, et ristitud on peaaegu kõik kihnlased, ka need, kes tulevad saarele elama täiskasvanuna. Eripärane kultuurinähtus on, et tänapäeval ja lähiminevikus on Kihnus kirikus toimetanud naised.

5. KALMISTU

Kihnu surnuaed on säilinud autentsena, seepärast on muinsuskaitseamet selle tunnistanud mälestiseks. Vaatamata uuendustele on kalmistu säilitanud omapära, ajaloolise terviklikkuse ja omanäolise miljöö. Eriliseks väärtuseks on see, et seda ei ole lõhutud ning pealematmistega ümberkujundamisega rikutud. Rahupaik asub mändide all põllukividest laotud aia sees. Peasissepääsu juures asub Enn Uuetoa ehk Kihnu Jõnnu kõrge mustast graniitkivist hauasammas, kuulsa kapteni põrm toodi Taanist ja maeti ümber kodumulda 1992. aastal. Kapteni kõrval puhkab tema viimase laeva Rock City saarlasest puusepp Karl Jerkwelt. Kuna õigeusklikel on kombeks matta lahkunu peaga ida suunas ja luterlastel lääne suunas, on eri usku kapten ja puusepp maetud eri pidi, ühel jalad idas ja pea läänes ning teisel vastupidi.

6. LÜLLEMÄGI JA LÜLLE LÜLL

Lüllemägi on olnud Kihnu kangelase – uhke ja salapärase Lülle Lülle elukoht. Kuigi suurt kasvu, ei saa vägimeest panna ühte patta Kalevipoja ega Suure Tõlluga, sest ta ei ole pärit muistendist, vaid on lihast ja luust ajalooline tegelane.

Lüll olnud vapper mees, kellele orjameelsus võõras, ta oli hingelt vaba ja võitles mõisa omavoli vastu. Tähelepanuväärne on, et Kihnu kangelane polnudki sünnilt kihnlane, vaid põgenes millegi eest meretagusele maale elama. Lüll oli üüratult rikas, ainuüksi Kihnus oli tal kolm talu ja tohutu varandus, mis olevat tänaseni Kihnu metsa alla peidetud.

Räägitakse, et vägimees kummitab praeguseni Lüllemäel: eks ta hoiab oma peidetud varandusel silma peal.

Lüllemäel on ka üks imelik teejupp, mida kutsutakse lõputuks teeks ja kuhu öösel kondama minna ei maksa. See metsavaheline tee tundub küll lai ja uhke, aga seda mööda kõndides ei jõua kuidagi tee lõpuni. Järsumäe Virve olevat seal kaks korda ära eksinud, öö läbi kõndinud ja alles hommikul nõidusest pääsenud.

7. KIHNU JÕNNU KIVI

Mälestuskivi Kihnu Jõnnule ehk laevakapten Enn Uuetoale tähistab legendaarse Metskapteni sünni- ja kodukohta.

Kihnu Jõnn, kodanikunimega Enn Uuetoa (1848–1913), oli tuntud laevakapten, kes juhtis maailmameredel suuri laevu ilma kompassi ja sekstandita. Ta sõitis enamasti vanadel laevadel, millega teised kaptenid ei julgenud merele minna.

Kuulus kapten hukkus tormisel sügispäeval koos oma viimase laeva Rock Cityga Taani rannikul 1913. aastal.

See väike maakild on merega niivõrd seotud, et kogu Kihnu loodus ongi mere kujundatud, otsustatud, määratud. Need ei ole ainult atraktiivne merekallas ja arvukad laiud seal pesitsevate lindudega, meri mõjutab ka kõike seda, mis maismaal elab ja kasvab: puud, taimed, maastik, loomad. Muidugi sõltuvad ka inimesed merest ja tema kujundatud loodusest.

Kõige õigem on loodusega tutvust teha jalgrattal, et kõike näha, kuulda, tunnetada ja sõõrmetesse tõmmata.

LAIUD, LINDUDE PARADIIS

Madal ja kivine rannikumeri on ümbritsetud karidest ja laidudest, kokku on loetud lausa 56 laidu, neist kaheksa suuremat maalappi, kuhu ka kõrgema veetaseme korral saab varbaid märjaks tegemata peale minna. Kihnu väin on üleeuroopalise tähtsusega pesitsus-, sulgimis- ja läbikäikude alala ja seepärast asuvad kõik laiud looduskaitsealal ning lindude pesitsemisajal aprillist juuli keskpaigani sinna minna ei tohi.

Küsimusele, kui palju Kihnus linde on, leidub lihtne vastus: taevast on täis. Kui aga täpsemaks minna, siis 2017. aastal loendas keskkonnaagentuur Kihnu laidudel rekordilise arvu pesitsejaid: ainuüksi Imutlaiul loendati 4300 paari linde, kokku 24 eri liiki, peamiselt tiirud ja kajakad. Üha enam on siinsetel laidudel kormorane: 2017. aastal loendati kolmel suuremal laiul 2906 kormorani pesa. Kihnust on saadud raudkulli ja siisikese ühe päeva vaatlusrekord.

INIMESE JA JÄÄKOSKLA SÜMBIOOS

Kui esimest korda Kihnu sattuja võib imestada, miks siin koera-kuudid puu otsas on, siis tegelikult siinsed koerad siiski puu otsa ei roni. Need on kosklakongid ehk inimese ehitatud pesakastid Kihnu traditsioonis kõige olulisemale linnule.

Jääkosklat võib pidada Kihnu tunnuslinnuks. Kihnlased ja kosklad on sõlminud vaikiva vastastikuse abistamise kokkuleppe: inimene ehitab linnule elupaiga ja saab vastutasuks mune. Oluline on teada, et munade korjamisega ei vähene lindude arvukus: vastupidi, kui kõik munad pessa jätta, ei jõuaks emalind neid välja haududa. Kihnlane teab, et sobiv kurnatäis on 10–15 muna, siis haub emalind kõik pojad välja.

Sellega inimese hoolitsus veel ei lõpe, ka kosklapere teekond mereni võib olla pikk ja ohtlik, sest varesed, kajakad ja kassid on varmad matti võtma. Unustusehõlma ei ole kadunud vaatepilt, kus Kihnu naine põlle sees kosklapojad merre viib või Kihnu mees linnupere teekonda turvab.

RANNAKARJAMAADEL ON LEHMAD TÖÖS

Mereäärsed rannakarjamaad oleksid Kihnus võinud mälestustesse jäädagi, sest taludes enam loomi ei peeta. Nüüd aga töötavad roostunud rannikul usinasti rannalehmad. Šoti mägiveised ja herefordid hooldavad rannaäärsed karjamaid, vähem roostunud aladel on abiks ka lambad. Usinasse töökollektiivi kuulub umbes 150 lehma ja üle 300 lamba. Loomadel on veel suur töö teha, sest rannakarjamaad jõudsid vahepealsetel aastatel roogu kasvada.

MÄNNIMETS, VÕIMAS VAATAMISVÄÄRSUS

Kuigi võib jääda mulje, et saar on metsarikas, tuuakse küttepuid mandrilt ja metsas tehakse vaid hooldusraiet. Kihnu puu on mänd, aga suur osa siinsest nõmme- ja palumännikust on istutatud, veel 17. sajandi lõpul oli metsaga kaetud vaid 2–3% saarest.

Põhja pool on enamasti männimets, lõunas segamets. Kuusk on saarel haruldus ja needki vähesed kuusepuud on inimkäte istutatud.

Lisaks vajadusele tarbepuitu saada istutati puid luiteliivade kinnistamiseks. Samuti tekib metsa alla huumus, mis on taimestikule hea kasvupind.

Paraku ei saa enam rääkida, et Kihnu metsaalused on nii puhtad, et seal pole ühtegi oksaraagu. Suurem osa metsi kuuluvad RMK-le, kes ei luba murdunud oksa ära koristada. Okstest tekib kõdukiht ja huumuserikkam muld.

Ometi näeb veel tänapäeval naisi metsaaluseid riisumas ja männikäbisid korjamas: niiviisi metsalaust puhastades varuvad nad endale tulehakatust. Kuiva liivast männikut on Kihnus nii palju, et see on omaette vaatamisväärsus.

KAKRA SÄÄR

Rock City rannast edasi jalutades viib tee imeilusasse kohta, mida kutsutakse Pilli otsaks ja seal saab alguse nelja kilomeetri pikkune Kakra säär. Legend räägib, et Kihnu mehed ja Tõstamaa mehed otsustasid ühiselt silla ehitada. Kihnu mehed hakkasidki pihta, aga kui nägid, et mandrimehed viilivad, jätsid nemadki töö katki.

LOOMAD

Maismaaloomadest elavad Kihnus rebased, kährikud, jänessed, nirkid. Siile on viimasel ajal väga väheks jäänud: põhjuseks rebaste rohkus ja siilide nakkushaigus.

Kuna manner ei ole kaugel, võib eksikülalisena mõnikord saarele ujuda või üle jää tulla metssiga või põder, kes saab otsemaid kuulsaks, sest suur loom on saarel tähtis persoon.

TAIMED

Kevadel võib rannaniitudel, aga ka teede ääres näha õitsemas käpalisi, mis on kõik looduskaitsealused taimed ja seega neid noppida ei tohi. Kihnu lubjane pinnas on orhideedele sobiv kasvukoht.

Haruldasematest liikidest kasvab Kihnu liivaluidetel rand-ogaputk, mis on vana rannikutaim ja kasvas Eestis juba aastatuhandeid tagasi. Kihnus on selle looduskaitsealuse taime suurimaid kasvukohti Eestis. Kui mujal kasvab see taim üksikult, siis Kihnus laiutab ta suurte puhmastena, neljal kasvukohal on kokku 6200 isendit.

Atraktiivset rand-ogaputke ei maksa segamini ajada merikapsaga, mida Kihnu rannikul kasvab nii palju, et varakevaditi kaunistavad selle valendavad õied kõiki siinseid randu.

Kevad saabub merelise kliimaga Kihnu paar nädalat hiljem kui mandrile, see-eest on kevad kohal mitme eest. Varakevadel metsaalused sinetavad ja valendavad kordamööda, on siis parasjagu sinilille või üläse õitseage. Kui kevad hoogu kogub, täidavad saare imelised lõhnad: sirelitesse uppuv Kihnu lõhnab uimastavalt, piibelehtede õitseajal kordub sama.

Kui apteegist nurmenukuteed osta, on suur tõenäosus, et õied on Kihnu memmede korjatud, aga nurmenukke jätkub ka Kihnu niitudele kollendama. Erinevaid ravimtaimi leidub saarel rohkesti ja paljud neist jõuavad ka apteegiletile.

MÕISAASEME PÄRNAD

Kihnu kõige vanemad puud on Mõisaaseme pärnad, mis on looduskaitse all. Kolmest puust, mis endisaegse mõisa peahoone õuele olid istutatud, on kõige paremini säilinud 3,7 meetrise ümbermõõduga puumürakas, mille kõrgus on 18 meetrit. Teine, peaaegu sama kõrge puu, on murdunud kaheks suuremaks ja üheks väiksemaks haruks. Kolmas pärn on hävinenud.

Hävinud on ka mõisahooned, säilinud on vaid viljaait, mis on tänapäeval kasutuses eluasemena. Mõisa kohta on teada vähe, aga pärast lammutamist ehitati selle palkidest saare keskele koolimaja.

LIIVA-AA SUUR KIVI

Kuigi Kihnu meri ja rannik on väga kivised, ei ole siin siiski kuigi palju rändrahne. Linakülas noore männiku all lamab Kihnu kõige suurem ja ainuke looduskaitse all olev rändrahn Liiva-aa (Liiva-aia) kivi. Jääajal Kihnu kantud kivimüraka ümbermõõt on 9,78 m ja kõrgus 2,44 m. Legendi järgi elavad kivi all maa-alused: nende häälitsemist on kivi alt kuulnud. Ka mulgi nõiad pidid endid öösiti kivi peal kuivatamas käima.

Ega asjata pole öeldud, et Kihnu suvi on kirju nagu kihnu kört: sündmusi on nii erinevaid, et jagub igale maitsele. Täissaalile esinenud ERSO ja RAM-i kontserti on saanud nautida küll harvem kui toredate taidluskollektiivide etteasteid, aga igal juhul on saarel esindatud on nii tõsisem kultuur kui ka lõbusam meelelahutus. Suvi, mõistagi, on sündmuste poolest tihedam, sellepärast tasub suvisele kultuurikalendrile pilk peale heita, kui Kihnu reis plaani on võetud. Mõned suuremad festivalid ja peod toimuvad igal aastal samal ajal ja siis on parvlaeval Kihnu Virve kibedad päevad, et kõiki soovijaid kohale sõidutada.

KIHNU MERE PIDU

Kihnu Mere Pidul on kujunenud suve oodatumaks sündmuseks. Alati juuli teisel nädalavahetusel toimuv kolmepäevane festival on pühendatud kalurite päevale, kuid hõlmab laiemalt kõike, mis Kihnu elu-olu puudutab: käsitöö, kunst, laulud, tantsud, pillimäng ja traditsioonilised toidud.

Kihnu Mere Peo sünniaastaks on 2010, pidu on nime saanud Järsumäe Virve ehk Kihnu Virve kõige armastatuma laulu järgi ja muidugi on peo avamisel nimelugu esitamas Virve ise.

Mereäärsel festivalialal on avatud kohvikud, toidu- ja käsitöölaad, toimuvad õpitoad. Lastele pakutav meelelahutus on mitmekesine: nukuteater, tsirkus, batuut, erinevad atraktsioonid. Kogu peo vältel on avatud muuseum, tuletorn ja kirik. Võistlusmoment on ikka ka: sporti tehakse nii merel kui ka maal.

Atraktiivsemaks ja veidi kõmuliseks ettevõtmiseks on kujunenud mootorrataste paraad, mis on aastati erinev. Vahel on aukohal rahvustraditsioonis disainitud kiivrid, teinekord prominentsed ratturid või hoopis erinevad rattad ise.

SUVELÕPUPIDU

Kihnu rahvamajas lehvitatakse suvele augusti viimasel reedel. Suvelõpupeole kutsutakse esinema mõni Eesti tuntud ja populaarne ansambel, et suvest viimast võtta teistsugusest kultuurist osa saades.

RÄIMERETK

Mai esimesel laupäeval toimuv Räimeretk on suvise turismihooaja avasündmuseks. Selle ürituse nimi ütleb täpselt, millega tegu: päev sisaldab retke ja aukohale on tõstetud räim. Parasjagu on kevadise räimepüügi tipp ja õige aeg on rahvuskala propageerida ja seda priipärast süüa.

Osavõtja saab osta mõistliku hinna eest käepaela, millel märgitud Kihnu talud, kus saab maitsta suitsuräime, räimerulli, kihnu leiba ning kodust mittealkohoolset jooki. Kõhu saab kõvasti täis ja tänutäheks peab valima lemmiktoidu igas kategoorias. Käepaela omanik saab osaleda õpiköökides, needki on räimedega seotud, näiteks suitsuahju ehitamine, räimede suitsetamine, soolamine, fileerimine ja räimepüük.

Kogu päeva on avatud Kihnu toidu- ja käsitöölaad ning tegusa päeva lõpetab tantsupidu.

KIHNU VIIULIFESTIVAL

Kihnu Viulifestival on mõeldud valitud seltskonnale, õigemini nendele, kes on ise teinud valiku, et neile meeldib viulimäng. Viulifestival on ellu kutsutud eelkõige selleks, et parimad Eesti viuldajad Kihnu lastele viulit õpetaksid ja sellega viulimängule väärtust juurde annaksid. Aga juba esimesest festivalist saadik on oodatud kõik teised viulihuvilised ja nii tulevadki õpetajad koos oma viuliõpilastega Eesti muusikakoolidest, sekka mõni seltskond naaberriigist, õpilaste seas on alati ka lasteaialapsi ja täiskasvanuid.

Kahel päeval toimuvad õpitoad täidavad Kihnu koolimaja ja muuseumi viulihelidega. Õpitubades õpitu kantakse ette õhtusel kontserdil ja seejärel on töö ja pühendumise preemiaks ikka mõni rosin, nii on andnud kontserdi armastatud Curling Strings ja Naised Köögis ning maailmakuulsad ansamblid Frigg ja Otava Yo.

Kõige viimaseks rosinaks jääb tantsupidu, teisiti ei olekski see Kihnus mõeldav.

MUINASTULEDE ÖÖ

Muinastulede öö augustikuu lõpus sobib oma tähenduselt Kihnu vägagi. Kuigi sel ööl süüdatakse lõkked üle Eesti, on sel saareelanike jaoks väga selge ja konkreetne tähendus - meremeeste märgutuled on Kihnu teema ning tuled süüdatakse ka nende mälestuseks, kes igaveseks merele jäänud...

Muinastulede öö on kujunenud Kihnus toredaks ja südamlikuks lõkkeõhtuks, kus üheskoos mõtiskleda ja lihtsalt olla mere ääres. Pillimäng ja laul kuuluvad Kihnus ka selle öö juurde.

KIHNU TANTSU PÄEV

Kihnu tantsu päev on saare kõige ehedam pärimuskultuuri tutvustav üritus. Päeva esimesel poolel toimuva seminari täidavad kihnu-teemalised ettekanded, mille valmistavad ette kihnlased või Kihnuga tihedalt seotud inimesed, kes teemat läbi ja lõhku tunnevad. Teemadeks on olnud näiteks laulumängud, meremeeste laulud, kihnu mängud ja uurimisteemasid jagub järgnevateks aastateks.

Päeva teisel poolel õpetatakse tantsuhuvilistele Kihnu tantse. Õigupoolest õpetatakse selgeks sammud, sest selleks, et päris kihnu moodi tantsida, peab olema kihnlane või vähemalt elama Kihnus aastakümneid. Isegi Kihnu juured ei loe - kui tantsuoskus on õpitud mujalt, on ka stiil teistsugune.

Õhtul on simman, kus esinevad külaliskollektiivid ja tantsitakse ühes koos päeval õpitud tantse.

KOHVIKUTEPÄEV

Uue sündmusena on suvisesse kultuurikalendrisse lisandunud kohvikutepäev, mis toimub juuni esimesel nädalavahetusel. Sündmus on saanud humoorika nime Kihnu Keretäüs, nii et kui kõigil teistel Eestimaal väga populaarseks saanud kohvikupäevadel saab süüa, siis Kihnus saab hea keretäie!

Oma koduhoovis või mõnes muus põnevas paigas avatakse üheks või kaheks päevaks terve hulk ajutisi kohvikuid, kus pakutakse kohalikku toitu, kultuuriprogrammi ja tegevust lastele. Kihnu kohvikutepäeval on oluliseks tooraineks kindlasti kala, seda enam, et räimepüügihooaeg veel kestab.

Kui Kihnu juba külalisi kutsub, siis ootab ta neid ka õhtusele simmanile. Ka järgmisel päeval on kohvikud avatud, et keretäit värskendada ja head-paremat kaasa osta.

Üks asi on aga küll täiesti ebaselge. Kuna juuni esimesel nädalavahetusel on sirelite õitseaeg, pole teada, kas Kihnu lõhnab siis rohkem sirelite või kohvi järele.

MARSRUUT KIHNU REESURATAS

Kihnu Reesuratas on ideaalne ringmarsruut saare kultuuriliste ja looduslike vaatamisväärsuste avastamiseks jalgrattaga, jalgsi või isegi nostalgilise külgorviga mootorrattaga. Kihnu kultuuri-juhtide ja turismiettevõtjate kujundatud Kihnu Reesuratas näitab külastajatele UNESCO tunnustatud kultuuriruumi, maastikke ja merevaateid. Reesuratas on viis, kuidas meie, Kihnu inimesed, kutsume külalisi kogema seda väärtuslikku saart, mis on meie kodu.

Ratta kujund on olulisel kohal Kihnu kultuuripärandis. See sümboliseerib nii rattakujulist traditsioonilist Kihnu pulmatantsu kui ka laeva rooliratast, aga samas ka jalgratast kui sobivaimat liiklusvahendit marsruudi läbimiseks ja Kihnule iseloomulikke külgorviga mootorratast.

Kihnu Reesuratas on läbitav aastaringsest, kuid parim aeg marsruudi külastamiseks on aprillist oktoobrini. Marsruudi läbimiseks jalgrattal kulub 4–12 tundi, jalgsi umbes kaks korda kauem ehk 8–24 tundi.

Kihnu sadam on reisu algus ja ka lõpp-punkt, külalise vastuvõtja ja ärasaatja: siit algab avastusretk ja aarete otsimine. Kuid kuna tegu on ringmarsruudiga, siis võib seda alustada ja lõpetada kus iganes. Marsruut on suuremas osas viidastatud.

Marsruut läbib nelja Kihnu küla: Lemsi, Rootsiküla, Linaküla, Sääre küla ja teekonna pikkus on 23 kilomeetrit.

METSAMAA PÄRIMUSTALU

Vana talumaja Metsamaal ärkas kogukondliku pärimuskultuuri keskusena 2008. aastal ja sellest ajast saadik on majapidamine aasta-aastalt arenenud ning korda on tehtud kõrvalhooned: väliköök, saun, ait, kuur.

Koos ehitustööga on arenenud ka sisu ning pärimuskultuuriga seotud üritusi korraldatakse aina rohkem. Üks tähtis valdkond on suvised laagrid ja nii toimuvad juba aastaid augustikuus pillilaager, juulikuus naivistliku kunsti laager ning uue ettevõtmisena juunis kudumislaager.

2018. aasta suvel avati Metsamaa külastuskeskusena, kus saab tutvuda taluarhitektuuri, Kihnu loomade ja põllumajandusega ja osaleda pärimuskultuuriga seotud õpitubades. Metsamaal toimuvad külapeod, rahvakalendri tähtpäevadega seotud üritused, seminarid, kohtumis- ja kohvikuõhtud. Avatud on kohvik ja vaadata saab kultuuriteemalisi filme.

Metsamaa talu on kodune ja kihnapärane koht, kus Kihnu kultuur on hästi hoitud.

KIHNU MUUSEUMI TÖÖTOAD

Kihnu muuseumis toimuvatesse töötubadesse on koondunud kõik see, millest kihnu kultuur koosneb: käsitöö, kihnu keel, laul ja tants. Võimalik on tellida töötubasid, kus saab õppida paelte punumist, Kihnu sitsijaki õmblemist, kudruste valmistamist, kangastelgedel kudumist, võrgulina kudumist, villa kraasimist. Kihnlastele endile toimuvad põhjalikumad käsitöötoad, näiteks õpitakse pulgapitsi ja vöökudumist, et oskajateringi laiendada ja hääbuvaid oskusi elus hoida.

Kõige rohkem huvituvad saarekülalised laulu- ja tantsutöötubadest: see on ju kõigile lõbus.

Lastega peredele meeldivad pühapäevahommikused töötoad, kus küpsetatakse Kihnu saia ning taigna kerkimise ja saia küpsemise ajal punutakse paela ja tutvutakse muuseumiga.

Vastvalminud muuseumikuur annab võimaluse paremates tingimustes teha nõ mustemat tööd: parkida nahku, värvida lõnga, punuda korvi või lüüa tulehakatuseks laastusid.

Töötubade kokkuleppimine on paindlik, tuleb oma soovid julgelt teada anda ja kokku pannakse sobivad tegevused.

ÜLALISTUMINE

Vanasti oli ülalistumine noorte inimeste tegu: käsitöötegmine oli puhkus raskest tööst. Noored naised said siis teha ka enda ehtimiseks midagi, muidu pidi rabama ikka talu ja pere jaoks. Naised said kokku neljapäevaõhtuti, mõne aja pärast tulid selt-siks poisid koos pillidega, mis aga nobedaid näppe ei seganud, pigem tööle hoogu juurde andis.

Tänapäeval käivad Kihnu muuseumis toimuvatel ülalistumistel vanemad naised – need, kes noorena on harjunud käima. Kokku saadakse kord kuus, pooleliolev näputöö kaasas. Ega siis ainult käsitöö pärast tulla, seda tehakse ju kodus niikuinii, tähtsam päevakorrapunkt on jutuaajamine, vanade laulude laulmine, noorusmeenutused. Kokku saades vaadatakse kõigepealt üle, kas kellelgi on mõni uus soki- või kindakiri ja kas see väärib järgitegemist.

Kihnu naised ootavad ülalistumisi väga ja sätivad oma tegemised nii, et sel päeval muud ette ei tuleks. Mõnikord on platsis ka poisid koos pillidega ja siis läheb ka tantsuks.

MÕNU TALU FOLKLOORIKONTSERDID

Mõnu käsitöotalu külastaja satub maailma, mille on loonud Kihnu naiste osavate näppude võlujõud. Mõnu perenaine Rosalie Karjam, kihnlastele Härma Roosi, on Kihnu hinnatuim käsitöömeister ja selle tõestuseks on terve talutäis ilusat ja kvaliteetset näputööd: tanusid, pitse, käiseid, kindaid, vöösid, kapukaid.

Lisaks toimuvad Mõnu talus rahvamuusikakontserdid: külastajaid võtab vastu väike osa ansamblist Kihnumua, kes tutvustab Kihnu laulu, tantsu ja pulmakombeid. Folklooriga kostitajad on pädevad jutustama kõigest, mis Kihnu käsitööd, kultuuri ja kombeid puudutab. Kui on huvilisi, räägitakse ka taimedega värvimisest või pastelde tegemisest ning Kihnu naine oskab juttu ajada ja lauda ka nii, et näputöö on käes. Mõnu talus võtavad külastajaid vastu vanemad ja nooremad naised ning lapsed, mis on tõestuseks, et organiseeritud rahvamuusikaansamblid on osutunud elujõuliseks viisiks vanade kommete, tantsude, laulude edasikandumisel nooremate põlvedeni ning tänapäevakultuuri. Käsitöotalu külastus tuleb kindlasti kokku leppida ja planeerida suveperioodi.

LOODUSMATKAD GIIDIGA

Mööda Kihnu omapärast rannajoont, kuhu saare külalised tavaliselt ei pruugigi sattuda, on võimalik matkata koos atesteeritud loodusgiidiga. Matkal tutvutakse Kihnu loodusega, mis olenevalt aastaajast pakub erinevaid muljeid ja värve, uuritakse saarele iseloomulikke taimi ja puid ja vaadatakse, mida leiab liivalt või mis paistab merelt. Kuulata saab loodusgiid Hille Ojala jutustatud lugusid ja legende Kihnust.

Valida saab erineva pikkuse ja raskusega matka: olenevalt marsruudist on retke pikkus 2,5–5 kilomeetrit ja aega tuleks varuda kuni 3 tundi.

KIHNU NAISTE TÖÖTOAD

Elly Karjami kodus saab osaleda eriilmelistes töötubades: valmistada huulevõiet ja jäätist ning õppida troi kudumist ja kihnu-pärase paela punumist. Elly juures tehakse huulevõiet looduslikest rasvadest, näiteks kakao- või mangovõist ja mesilasvahast, millele lisatakse naturaalseid eeterlikke õlisid. Protsess kestab umbes tunni ja külastaja lahkub koos isetehtud huulepalsamiga.

Jäätist valmistab Elly naturaalsest toorainest ja kasutab marju, mis on parasjagu kättesaadavad ja hooajalised. Maius valmib umbes kahe tunniga ja jäätisemasina töötamise ajal saab soovi korral paelapunumist õppida. Punumisest ehk raskemgi on valida, millist paela teha, sest valikus on seitse erinevat kih-nupärast paela.

Ellyt saab oma töötubadega kutsuda ka mandrile, näiteks jäätisemasinaga on ta käinud laste sünnipäevadel magusat rõõmu toomas. Troi kudumist õpetab ise sadakond troid kudunud Elly nii Kihnus kui ka mandril. Õpe on individuaalne ja väga paindlik ja ühe troi kudumise ajal saadakse kokku nii tihti, kui kuduja abi vajab.

Annika Annuk õpetab oma töötubades Kihnu käsitööd ning küpsetab leiba ja saia.

Käsitöötubades saab õppida sitsijaki õmblemist, kinnaste ja sokkide kudumist ning säärepaela punumist. Kihnu käsitöö on moes ka mandril ja seepärast toimuvad töötoad seal, kuhu käsitöömeister kutsutakse.

Leiva ja saia küpsetamise töötoad toimuvad Annika kodus Pärdi-Jaagu talus. Kihnu leiva küpsetamine on pikk protsess ja seda mitu ööpäeva jälgida poleks võimalik, seepärast on juuretis õpilaste saabudes kääritatud ning mitme erineva leiva tegemine pooleli, et osaleja saaks kõik protsessid oma käega järgi katsetada ja lõpuks ahjusooja leiba proovida. Kõik töötoad tuleb varem kokku leppida, et õpetaja saaks varuda materjali ja aega.

SUARU SADAMA PUHKEALA

Kui valge laev ehk Kihnu Virve reisijad Kihnu toimetab, astuvad kõik saabujad kõigepealt Suaru sadamasse. Enne kui saart avastama minna, võiks korra mõelda, et vanal ajal polnudki Kihnus sadamat ning inimesi ja kaupa toimetati laevadelt randa paatidel ja hobustel ning kuiva jalaga saarele jõuda polnud lootustki.

Sadam ehitati Kihnu alles 1938. aastal, aga nüüdsega seda võrrelda pole mõtet. Praegu on Kihnus uus kena ja korras sadamaala, kus asuvad turuhoone, laste mänguväljak ja puhkeala. Turult saab osta kohalikku toitu ja käsitööd ning jäätist. Kohe sealsamas on välikohvik, kus piknikku pidada või lihtsalt mõnusa aega veeta ning sadamamelu ja vaadet nautida. Ja igas suunas merele avanev vaade on nautimist väärt!

Lastel on sadamas tegemist palju, nendest saavad otsemaid meremehed ja piraadid, sest lastele on ehitatud mängulaev koos liumäe ja ronimisvõimalustega. Sadamas on avatud automaat-tankla, mis teenindab ka jahte, paigaldatud on välikaart ja infokiosk, kust külaline leiab kogu vajaliku informatsiooni.

KIHNU MÄNG

Üheks võimaluseks saarega tutvavaks saada ja koosviibimiseks on osaleda orienteerumismängus Kihnu Mäng. See on seltskondlik meelelahutus vähemalt 5-liikmelisele meeskonnale, mida rohkem osalejaid, seda lõbusam on. Matkamängus osalejad liiguvad mööda saart jalgrattal, iga võistkond saab endale paberist kihnlase ehk matkajuhi, kes oma mõistujutuga juhatab seltskonna vaatamisväärsuste juurde, tutvustab Kihnu elu, ajalugu ja kultuuri. Esimesena raja lõppu jõudnud seltskond saab küll mängu võitja tiitli, aga lõbusa meelelahutuse ja umbes 3-tunnise sportliku tegevuse vabas looduses on võitnud kõik, samuti on kõigile kihnupärane auhind. Mäng ei käi mõisa peale, olulisem on mängu ilu. Kihnu mäng on sobiv ajaveetmine firmapidude ja suvepäevade osalejatele, seni on suurim seltskond olnud 250-liikmeline.

KODUKÜLASTUS

Uiõ-Matu talu pererahvas on valmis soovijatele oma kodu näitama, jutustama talu praegustest tegemistest ja meenutama vanu aegu. Külalised näevad ehtsat Kihnu talupidamist koos kõige sinna juurde kuuluvaga. Uudistada saab Kihnu naise veimekirstu sisu ning põlled, körtide ja rätikute rikkust, saab vaadata, kuidas Kihnu naine körti koob ja missugune on Kihnu mehe kalamehevarustus ja kes peres mootorrattaga sõidab. Kodukülastus tuleb ette tellida ja saab maitsta traditsioonilist toitu ning koduõlut ja tutvuda rahvamuusikaga.

KALASTUSREIS

Kui kala maitseb hästi, siis kui hästi võiks maitsta veel omapüütud kala? Selle järgiproovimiseks on Kihnus võimalus täiesti olemas ja huvilised saavad koos püügijuhiga kalaretkele minna, et veidigi aimu saada Kihnu kalurite igapäevasest elust. Kalastusreis koosneb kahest osast: esimesel korral sõidetakse merele, lastakse mutid ehk kalavõrgud sisse ja teisel korral tuuakse need välja. Sellele järgneb kala väljavõtmine ja võrkude puhastamine. Kui on õnne, siis on ka kala – nii see kaluri elu juba on. Saak kuulub külalispüüdjatele, kes ise otsustavad, kas võtavad värske kala koju kaasa või lasevad selle ära suitsetada või grillida.

Mõlemad kalaretked kestavad ligikaudu poolteist tundi. Kalur on paadis nagu kapten laevas, kes vastutab reisijate eest ja otsustab, kas ilm on kalapüügiks sobiv. Ka talvel on võimalik kalaretkele minna, siis juba saaniga jääalust püüki proovima.

KASTIAUTOTUUR

Kihnus on ikka külastajaid lahtises kastiautos sõidutatud ja kuigi vahepeal oli tõsine oht, et vabariigi valitsus selle sõiduviisi keelustab, tehti väikesaartele erand ja kastiautos sõitmine saab jätkuda. Vanematel inimestel tekitab see nostalgiat ja nooremad saavad uue kogemuse, kuidas lahtises kastiautos sõitmine vabaduse tunnet tekitab ja tuul kõrvus vuhiseb.

Kõrvalt vaadates võib jääda mulje, et Kihnus tegeldakse traditsioonide hoidmisega, sest nii on omavahel kokku lepitud ja tänapäeval moes. Seestpoolt vaadatuna see nii ei ole: traditsioonide järgi elamine on kihnlastele loomulik ja ainuõige elamisviis. Kihnu naine paneb kõrdi selga armastuse pärast, mitte kellelegi muljet avaldamiseks. Kihnu naise jaoks on tema rahvariie maailma ilusaim ja ta ise on kõige ilusam just seda kandes. See ei tähenda, et Kihnu naine linnariiet selga ei paneks.

See, et Kihnu naisel on kirstus umbes 60 põlle ja ta neid iga päev vahetab, on muidugi näitamise pärast. Ent näidata on vaja teistele Kihnu naistele, kui ilusaid põlleriideid kirstus varuks on.

Muidugi aitab armastuse säilimisele kaasa ümbritsev keskkond ja eraldatus, mis on toetanud oma keele ja kultuuripärandi eluspüsimist.

Naise rahvariideks on triibuline kõrt, kas punane, poolpunane, kiipsuga, sinine või must leinakõrt. Sõltuvalt lahkunu vanusest ja lähedusest pannakse umbes pool aastat pärast matuseid selga sinine, seejärel kiipsuga ja siis poolpunane kõrt. Lesed ei hakkagi kunagi punast kõrti kandma.

Ka laulatusel ei kanna noorik punast kõrti, sest ta leinab oma vallalisepõlve. Noorikukõrti pärast laulatust enam selga ei pandagi, alles siis, kui naine sureb, saadetakse ta sellega viimsele teele.

Kõrdi värvus dikteerib, mis värvi sitsijakk ja põll selga pannakse. Põll on ainult abielunaise riietus, vabaabielus oleval naisel ei ole seda õigust ka siis, kui tal on lapsed. Aga kui abielunaine põlle unustab, on kuri karjas ja mõistlikum on seda ennetada.

Tanu on samuti abielunaise peakate, aga tänapäeval kantakse tanu ainult väga pidulikul sündmusel. Sama lugu on pasteldega: needki pannakse jalga eriti pidulikul puhul. Pidulik riietus on *käused* ehk tikitud rahvariidepluus, millele seatakse peale lilleline rätik ja palju-palju pärleid. Ka hõbesõlg on omal kohal.

Kas siis tõesti kannab Kihnu naine rahvariideid iga päev, tahab mandriinimene teada? Jah, mõned kannavad tõesti iga päev, mõned päris iga päev ikka ei kanna. Kindel on see, et Kihnu naine paneb oma rahvariide selga, kui tunneb, et tahab, mitte näitamiseks. Kui on pidu, tahab naine alati oma maailma ilusaimat rahvariidet kanda.

Mehe rahvariie on troi ehk mustiline kootud kampsun, aga mehed seda igapäevaselt ei kanna. Troi on väärikas ja kalliskingitus ja Kihnu aukodanikud kannavad neile kingitud troid uhkusega.

Kihnus on käsitöö alati kõrgelt hinnatud ja kuna käsitöös on igapäevases kasutuses, on oskused säilinud. Iga Kihnu naine oskab kangast ja varrastel kududa ning tikkida, aga muidugi spetsialiseerutakse tänapäeval sellisele käsitööle, mis rohkem meeltemööda. Andekamate käsitöömeistrite lõngad on peenemad, mustrid keerulisemad ja nende käsitöö on väga hinnatud.

Tantsuoskus on kihnlasel veres ja tantsulust jalgades. Pisikesed kihnlased tantsivad peol maast madalast ema või vanemaga, viimasel ajal on järjest rohkem näha noormehi oma emadega jalga keerutamas. Ka Kihnu mehed oskavad tantsida ja tantsivad ka, aga üldmulje tantsupõrandalt jääb ülekaalukalt kõrditriibuliseks. Täiesti ainulaadne kogu maailmas on ühine ringistantsimine, mis on Kihnu pärimuskultuuri säilimise seisukohast oluline.

Tantsuoskuse säilimist toetab, et Kihnu tants ja laul on Kihnu kooli tunniplaanis ja aktiivselt tegutseb populaarne rahvamuusikaansambel Kihnumua, kus tantsivad vanad ja noored koos. Pillimänguoskus on viimasel kümnendil kõvasti tõusuteel: pärimuskoolis õpiavad pilli peaaegu kõik koolilapsed, paljud neist nii akordionit kui ka viiulit. Populaarseim pill on akordion ja kuigi traditsiooniliselt mängisid seda mehed, siis tänapäeval eelkõige naised.

PULM

Pulma võib õigustatult pidada üheks kihnu pärimuskultuuri alustalaks, mis on aidanud säilida traditsioonidel, käsitööoskusel ja kogukondlikul kooskäimisel. Kaasajani säilinud põline kultuurinähtus on otsekui rituaal, mille käigus esitatakse kombeid, tantse, laule ja naiste käsitööoskust.

Kihnu pulm ei tähenda ainult seda, et kogukond vanade kommete järgi ühiselt pidutseb, vaid ka ühist pulmade ettevalmistamist. Pulmade eel korraldatakse *noõrikumaja*, kus naised ühiselt veimevakka valmistavad, töötegemist saadab laul ja käsitööõhtud lõpevad pillimängu ja tantsuga. Vabatahtlikult tullakse appi tantsusaale ehitama, ruume kaunistama, küpsetatakse leiba, tehakse õlut. Pruutpaatri aitamine on saarerahva jaoks auasi, seda tehakse rõõmuga ja tasuta.

Vanu traditsioone järgivat pulmapidu peetakse Kihnu kombe kohaselt kolm päeva ja pulmamaja katusel lehvib nii palju lippe, mitmes päev parasjagu on. Kui mõlemad abiellujad on kihnlased, siis peetakse pulm tavaliselt kahes kohas: pruudi ja peigmehe kodus toimuvad eraldi peod.

Pulmatrall on täidetud vana kombestikuga. Laulud saadavad pruudi kodust lahkumist, pruudi teretamist peiukodus, veimevaka avamist ja veimede jagamist, pruudi rituaalset riietamist ja tantsitamist. Säilinud on usk sõna jõudu ja rituaali tähendusse. Pulma kulminatsiooniks on pruudi riietamine abielunaiseks: kui noorik on veimed välja jaganud, pannakse talle tanu pähe ja põll ette. Alles siis saab ta täisväärtuslikuks abielunaiseks.

Teise päeva pulmatraditsioonid on lõbusamad ja meelelahutuslikumad: pulmasaun, noorikukannika jagamine, ponksipüüdmine, mis tähendab kommide murule viskamist ja püüdjatele vee viskamist. Peab valmis olema selleks, et öösel on riided ja jalanõud sisse vehitud ja omanik peab need oksjonil tagasi ostma. Kolmas päev on mõeldud peo lõpetamisele ja koristamisele.

Pulmadeks otsitakse välja kõige ilusamad ja hinnalisemad rätid ja põlled ning see on tõeline mustrite ja värvide pillerkaar. Pruut ise vahetab esimesel päeval kaks ja teisel neli korda põlle. Vana traditsiooniline pulm aitab rõhutada sündmuse pidulikkust, tugevdada ühtlustunnet ja hoida traditsioone. Väga tähtsaks peetakse sedagi, et kõigil pulmalistel oleks lõbus.

HÜLGEPÜÜK

Hülgepüük on olnud sajandeid Kihnus oluline elatusallikas. Täpse silmaga hülgekütid olid hinnatud mehed: hülgeleha, -rasv ja nahk läksid hästi kaubaks. Kihnlased on harjunud hülgeleha sööma ja peavad seda tänini maiuspalaks, aga hülgest kasutati ära kõik: hülgerasva kasutati nahaparkimisel, sellega määriti paate ja maju, nahast õmmeldi riideid ja jalavarje.

20. sajandi teisel poolel tuli muutus: hülged võeti looduskaitse alla ning hülgepüük keelati. Tänapäevaks on arvukus nii palju taastunud, et Kihnu laidudel poegivad nii hallhülged kui ka viigerhülged. Viigreid küttida ei tohi, aga hallhüljeste küttimiseks on luba olemas. Hülgepüügile minekul on kindlad seadused: mees ei tohi eelmisel ööl naist katsuda. Hülge nime ei tohi ka suhu võtta, vaid öelda tuleb „karvakala“. Kui hülgepüügikeelu ajal kihnlane hüljest sööma juhtus, ka siis sobis öelda, et süüakse hoopis karvakala.

Kihnlaste söögid on ka tänapäeval veidi teistsugused. Kuna elatakse keset merd, süüakse palju kala, kodus küpsetavad pereemad leiba ja saia.

Kindlate toitude tegemine kindlatel nädalapäevadel on saarel tänaseni vastu pidanud: laupäeva õhtul tehakse kartuliputru ning võetakse soe sai ahjust välja. Kolmapäev on samuti pudrupäev ja pühapäeval keedetakse suppi. Kindlad söögid on kosjas, pulmas ja pühade ajal, näiteks katsikul ja surnu kirstu panemisel süüakse vana kombe kohaselt putru.

Tähtsat täiendust kihnlaste igapäevasele söömisele annab meri, eri liiki kalu süüakse erineval viisil. Väga tihti on igapäevaseks toiduks keedetud kartulid hautatud räimedega ning panniliha. Peolaua krooniks on liha ja kartulid, mis keedetud ühes potis, kindlasti küpsetatakse lihapiirukaid.

Kihnlaste maiusroog on ajast-aega olnud hülgeleha, mida keedetakse koos koorega kartulitega. Uuem roog on suitsutatud hülgeleha, aga see maitseb rohkem massakatele kui kihnlastele endile. Kevaditi tarvitatakse toiduks kosklamune, eriti sobivad need oma tumekollase värvi tõttu kookide küpsetamiseks.

Ka kalendripühade pidamine on saanud uue hoo. Jaanipäeva, kadripäeva ega jõulude tähistamine pole Kihnus kunagi kuhugi kadunud olnud, aga mõnd vahepeal hääbuma hakanud kalendritähtpäeva hoitakse elus tänu Kihnu muuseumile ja Metsamaa pärimustalule.

KADRIPÄEV

Kadripäev ei jää Kihnus mingil juhul tähistamata. Ajaga on see küll muutunud, aga pidu peetakse kadrilapäeval kindlasti. Vaatamata püüdlusele taastada vana komme pidada korraga pidu kõigis neljas külas, pole see päriselt õnnestunud. Sõltuvalt aastast peetakse üks, kaks või heal juhul kolm pidu. Küla või kogukond katab ühiselt rikkaliku laua, pillimehed mängivad, süüakse, tantsitakse ja minnakse siis teise küla peole katri jooksmas. Minnakse ikka lauluga ja maskeeritult. Selleks on korraldajad peomajja varunud vajalikku kraami: seelikuid, sälle, kardinaid, loore, kübaraid, et vähemalt esialgu tundmatuks jääda. Kadrisandid võetakse vastu napsuga, kahe küla pidutsejad laulavad ja tant-sivad mõnda aega koos ja siis lähevad külalised oma peomajja tagasi vastuvisiiti ootama.

Järgmisel kadripäeval kogunetakse taas peomajja, süüakse suppi ja meenutatakse eelmist päeva.

JAANIPÄEV

Jaanipäevalgi on au sees vanad rahvakombed ja kui varem peeti jaanipidu külade kaupa, siis nüüd on see ülesaareline ettevõtmine. Kogu Kihnu on siis üks küla ja ühine pidu toimub Lina-küla rannas või rahvamaja platsil. Jaaniõhtu kulmineerub jaanilõkkeks seatud paadipõletamisega, saatjaks muidugi laul ja tants.

JÕULUD

Jõulude tähistamine on Kihnus muutunud järjest suuremaks rahvapühaks ja kasvanud on kogukondlik läbikäimine. Jõule peetakse Kihnus veidi teistmoodi kui mujal Eestis.

Jõulupuuna tuuakse tuppa mänd, sest kuuski lihtsalt ei kasva nii palju, et kõigile jaguks. Huvitav on see, et loodust hästi tundvad Kihnu lapsed teevad kuusel ja männil ilmeksimatult kasvõi kinnisilmi vahet, aga pärast ehete külgepanemist ütlevad männi kohta enamasti kuusepuu.

Jõululaupäeva pealelõunal köetakse sauna ja seejärel minnakse kalmistule sugulaste haudadele küünlaid süütama. Siis lähevad pered kirikusse, kusjuures kiriku roll on tänapäeval isegi kasvanud. Pärast jumalateenistust veedetakse kodus oma pere seltsis rikkalikult kaetud laua taga jõuluõhtut, nagu seda tehakse kõikides Eesti kodudes.

Esimesel ja teisel jõulupühal enam kodus ei püsita, vaid käiakse talust tallu häid jõule soovimas ja pererahvast tervitamas. Sellist mööda küla trallitamist nimetatakse *latsis* käimiseks ja selle tarvis on kodudes pruulitud õlut, et külalisi kostitada. Pakutakse ka jõulutoitu ja napsu.

Vanast ajast on säilinud tore komme, et enne jõulu viiakse naabritele õlut, sülti, leiba või muud jõulutoitu maitsta. Leib on kogu jõulude ajal laual nii, et lõigatud pool ei oleks ukse poole. Kinni peetakse ka kombest, et jõuluajal põrandaid ei pühita ning jõuluööl põleb lamp kogu öö.

Jõulud on Kihnus kõige kogukondlikum oma saare püha, mil koju tulevad pesast välja lennanud noored ja mandrikihn-lased, omavahel suheldakse palju, tantsitakse ja lauldakse.

Kihnus öeldakse ikka: *jõulus piäväd uksõd lahti olõma!*

Kihnu saab praamiga Munalaiu sadamast.
Laevagraafikud, busside info ja piletid: veeteed.com

Kihnus ei ole sularahaautomaati.

Kihnus ei ole aastaringselt avatud kohvikuid.
Toitlustamise info: visitkihnu.ee

Kihnu sadamas on automaattankla,
kus saavad tankida ka veealused.

Kihnus on kaks igapäevaselt avatud toidukauplust.

Parim viis saart avastada on jalgsi või jalgrattal.

Sadamas asub interaktiivne infokiosk.

NUMBRID:

Hädaabi 112

Sadamakapten +372 53328095

Kihnu vallavalitsus +372 4469910

Kihnu postipunkt +372 5229458

Kihnu muuseum +372 58188094

Kihnu rahvamaja +372 5186819

Kihnu tervisekeskus +372 4469907

Kihnu kool +372 4469933

FAKTID:

Kihnu on iseseisev ja suurim saarvald Liivi lahes.

Kihnus elab 1. jaanuari 2017 seisuga 701 inimest.

Saarel on neli küla: Lemsi, Rootsiküla, Linaküla ja Sääreküla.

KASULIKUD ALLIKAD:

visitkihnu.ee

rannatee.ee

kultuuriruum.ee

veeteed.com

VÄIKE KIHNU-EESTI SÕNASTIK

Maessakas – mandrilt pärit inimene

Marguun – kõva torm, raju

Maesõma kiel – eesti keel

Aitima – aitäh

Odoma – ootama

Jues – luik

Kört – Kihnu rahvariide seelik

Jõlus – ilus

Lie – liivane rand

Mungapõlinõ – väga vana

Ooma – ujuma

Puaek – tule torn

Troi – Kihnu meeste kampsun

Vesiaol – kaldale uhutud

Vjõllõl – surmväsinud

Õun – kartul

Ülge – hüljes

Ubavus – ajaviide

Laod – laiud

Its – hoog